

Veli Pohjonen
Energiapuu- ja turvetuotannon professori (vs.)

ENERGIAPUUTA KUNNOSTUSOJITUSALUEILTA

Referaatti esitelmästä Suoseura ry:n metsäviikon kokouksessa
29.3.1993 Tampereen maa- ja metsätalolla pidetystä esitelmästä

Metsä- ja kunnostusojitus metsätalouden megatrendeissä

1. Kunnostusojitus on soiden ja soistuneiden metsien uudisojituksen perillinen. Koko metsäojituksen metsä- ja kansantataloudellinen, kuten myös aatteellinen tausta on haettava 1960-luvulta, jolloin metsätalouden nykysuunta, megatrendi linjattiin.
2. Megatrendiin valintaan vaikutti kolme tekijää. Ensiksi, metsämme uhkasivat loppua, sillä niitä hakattiin ajoittain, ja silloisten ennusteiden mukaan jatkossa yhä useammin, enemmän kuin ne kasvavat. Toiseksi, energia - erityisesti öljy - oli 1960-luvulla halpaa. Kolmanneksi, sanomalehtipaperin ja muiden energiaa runsaasti, mutta puuta vähemmän vaativien puupitoisten painopaperien mekin näkymät maailmanmarkkinoilla olivat hyvät. Metsäsektorin painotusta muutettiin siten, että runsaammin puuta tarvitsevan sahauksen ja kemiallisen massan keiton asemesta uudeksi painoalaksi valittiin puun käytölle riittäisempi, mutta energiaa enemmän tarvitseva puun mekaaninen hiominen ja kuumahiertäminen.
3. Uudisojitus oli vastaus metsiemme ylihakkuisiin. Se oli suurimmillaan juuri 1960-luvun lopulla ja 1970-luvun alussa. Uudisojituksen puun tuotantoa lisäävä vaikutus ylitti kaikki ennusteet. Suometsien kasvu oli 1950-luvun alussa noin 10 miljoonaa kuutiota vuodessa. Se nousi 1980-luvun alussa 15 miljoonaan kuutioon. 1990-luvun alkupuolella suometsien vuotuinen kasvu ylittää 20 milj. m³/v (Suomen metsien yhteenlaskettu kasvu on 1990-luvun alussa 80 milj. m³/v).
4. Maassamme on uudisojitettu 5,3 milj. ha. Siitä 15 prosenttia on metsittynyt vajaasti. Tuo ala, 0,8 milj. ha palautunee vähitellen luonnontilaiseksi suoksi. Jotta metsäojitetun talousmetsämme, 4,5 milj. ha, kasvu pysyisi jatkuvasti tavoitteessaan, ojat on perattava, tai ojitus uusittava 20-30 vuoden välein. Kunnostusojituksen maksimitarve (20 vuoden ojituskierto) on 225,000 ha/v. Metsä 2000 ohjelma ehdotti vuonna 1985 kunnostusojituksen tavoitteeksi vuoteen 2000 asti 120,000 ha/v (koko alasta laskien 37.5 vuoden ojituskierto). Vuosina 1985-1992 on kunnostusojitettu enintään 50,000 ha/v. Ojitusvälistä on jäänyt jo ainakin 400,000 ha. Kunnostusojituksen vuositavoite tulisi siksi nostaa vuoteen 2000 asti vähintään 150,000:een ellei 200,000 hehtaariin.

5. Kunnostusojitus ja suometsien ensiharvennukset kytkeytyvät toisiinsa: ellei ensiharvennuksia pystytä suorittamaan, eivät kunnostusojituksetkaan toteudu.
6. Suometsien ensiharvennuksesta kertyy tavanomaista ainespuuta vähän, 10-30 m³/ha. Ensiharvennuksen hukkapuuta (paperipuun minimiläpimittaa pienempi puu, latvukset, oksat) jää suuruusluokaltaan saman verran. Myyntipuun taloudellinen vähimmäiskertymä on 30 m³/ha.
7. Jos kunnostusojitukseen liittyvän ensiharvennuksen puusato (korjattava kuitu- ja energiapuu yhteensä) on varovaisen arvion mukaan 30 m³/ha, eri tavoitepinta-aloilla korjattaisiin vuosittain yhteensä:

120,000 ha/v	3.6 milj. m ³ /v
150,000 ha/v	4.5 milj. m ³ /v
200,000 ha/v	6.0 milj. m ³ /v

Lisää selluteollisuutta ja biovoimaloita

8. Kaikissa tapauksissa ensiharvennuspuuta tulee vuosittain niin paljon, että sen korjuu jalostettavaksi on epätoimennäköistä mm. seuraavista syistä:
 - korjattavassa puustossa on runsaasti pienikokoista koi-vua ja mäntyä, jotka soveltuvat huonosti hiokkeeseen ja kuumahierteeseen,
 - ympärivuotinen korjuu suomaille on vaikeampaa kuin kangasmailla, ylitarjonnan vallitessa koneellinen korjuu hakeutuu kangasmaille,
 - monitoimikonekorjuu on suomaille hitaampaa (upottavuus, ojat esteenä) kuin kangasmailla, ylitarjonnan vallitessa koneellinen korjuu hakeutuu kangasmaille,
 - pienen hakkuukertymän vuoksi suometsien ensiharvennukset ovat enemmän luonteeltaan metsurityötä kuin kangasmaiden ensiharvennukset; hakkuukoneet urakoivat ensin kangasmaat, viimeksi suometsien ensiharvennukset.
9. Metsätalouden nykyinen megatrendi ei suosi suometsien ensiharvennuksia, eikä kunnostusojituksia. Kunnostusojituksen jääminen tavoitteistaan jo heti alkuvaiheessaan on siitä hälyttävä merkki.
10. Kunnostusojitukset ja ensiharvennukset ovat välttämättömät, jotta metsäojituksen alkuperäinen tavoite toteutuu: kasvattaa suometsissä laadukasta saha- ja kuitupuuta metsäteollisuuden ja kansantalouden tarpeeseen. Talousmetsien kunnostusojituksesta luopuminen ei ole yhteiskunnan kokonaisedun mukaista, ei liioin moraalisesti oikein uudisojituksen suorittajille.
11. Kunnostusojitus olisi luontevin toteuttaa metsänparannushankkeina, kuten uudisojituskin. Hankkeet rahoitetaan kansakunnan yhteisenä investointina metsäviennistä saa-

tavin tuloin. Kunnostusojituksen rahoitusta metsänparannusvaroin ei voi kuitenkaan perustella, ellei suometsien ensiharvennuspuulle ole käyttöä.

12. Suometsien ensiharvennuksen ja kunnostusojituksen tulpan poistaa vain puun merkittävästi lisääntyvä käyttö. Suometsien ensiharvennuspuu on tyypiltään sellupuuta ja energiapuuta. Niille molemmille on saatava lisää käyttöä. Lisäkäyttöä varten on laadittu energiatavoitteinen puunjalostusohjelma. Energiatavoitteinen puunjalostusohjelman keskeisiä tavoitteita ovat kolmen uuden sellutehtaan rakentaminen Suomeen - mieluiten Suo-Suomeen - vuoteen 2000 mennessä, sekä ensiharvennuksista tulevaa energiapuuta hyödyntävien, sähköä ja kaukolämpöä tuottavien biovoimaloiden perustaminen maahamme.

Suometsätaloutta tarvitaan Suomessa edelleen

13. Jo ojitettujen soiden kunnostusojituksia, kuten suoperäisten maiden talousmetsiä ylipäänsä, tarvitaan edelleen Suomessa. Pinnanmuodoiltaan tasainen metsien Suomi tarkoittaa varsinkin maan keski- ja pohjoisosissa suometsien Suomea. Talousmetsiä kasvaa vain noin 50 prosentilla suoalastamme; suojeleuhjelmien täysimittainen toteuttaminen ei ole soiden osalta ylivoimaista.
14. Suoperäisten talousmetsien kunnostusojituksen käynnistäminen riittävässä laajuudessa on metsänhoidon tärkein lähiajan tehtävä. Se on osa kansantalouden merkittäviä valintoja: ohjaammeko 2000-luvulle ulottuvia megatrendejä enemmän omiin uusiutuviin luonnonvaroihin, ohjaammeko metsätaloutta puun lisääntyvään hyödyntämiseen, ja ohjaammeko energiataloutta enemmän aurinkoperäisiin energiavaroihin.